

- заохочення дітей до спільних ігор, видів діяльності, уникнення статевого сепаратизму в спілкуванні;
- однаковий доступ та заохочення дітей до користування іграшками, спортивним інвентарем та обладнанням;
- обговорення з дітьми проблем взаємин статей, наголошенні на їхній рівності та взаємозамінності в сім'ї та суспільстві.

Пізнаючи світ, діти мають постійно пересвідчуватися, що не існує видів занять, професій, які б підходили тільки чоловікам, чи тільки жінкам. Варто вчитися тому, що цікаво, без огляду на статево належність. Поряд з цим, важливо підтримувати у дівчаток ніжність, охайність, турботливість, прагнення до краси, а у хлопчиків – сміливість, рішучість, відповідальність, лицарське відношення до представниць прекрасної половини. А оцінку представників обох статей треба ґрунтувати на тому, чого досягли діти, які людські властивості демонструють поза статевою належністю.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / наук. ред. та упор. О.Л.Кононко. – К.: Світич, 2008. – 430 с.
2. Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі»: навч. посіб. / за ред. О.Л.Кононко. - К.: Світич, 2009.
3. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: наук.-метод. посіб. / під ред. О.Л.Кононко. – К.: Ред. журн. “Дошкільне виховання”, 2003. – 243 с.
4. Гриценко Л. Гендерне виховання в умовах ДНЗ / Л. Гриценко // Нива знань. – 2010. – № 1.
5. Кочерга О. Хлопчики: які вони? Дівчатка: які вони? / Олександр Кочерга // Дошкільне виховання. – 2007. – № 2, 3.
6. Маргуля І. Хлопчики і дівчатка – чому вони різні? / І. Маргуля // Психолог. – 2008. – № 11.
7. Статеве виховання дітей дошкільного віку / уклад. О.Чернова. – Запоріжжя: ЛПІС ЛТД, 2007.
8. Шелухіна І. Хлопчики та дівчатка. Диференційний підхід до виховання дітей старшого дошкільного віку / І Шелухіна. – М., 2008.

Кужільна Л.В., Кучанська Т.В.

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ОБРАЗУ "РІДНОГО ДОМУ – РІДНОЇ КРАЇНИ" (СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК)

У статті розглядаються основні напрями педагогіко-виховного проекту "Рідний дім – рідна країна", а саме: сім'я, родовід; трудова діяльність дітей на благо дому і родини; творча діяльність дитини, направлена на благоустрій рідного дому; сімейні традиції і свята; робота батьків, дім; дім-країна.

***Ключові слова:** громадянське виховання, соціалізація, патріотична свідомість, позитивний образ рідного дому і рідної країни.*

Сформований у дитинстві позитивно насичений образ "рідного дому", "рідної країни" стає психологічним підґрунтям дійсно моральної людини [1-6].

Рідний дім – це складне багатогранне поняття. Воно включає в себе родину, де дитина народилася і росте; атмосферу домашнього вогнища, яка визначається родинними традиціями: дім, де вона живе; близьких друзів, родичів. Поступово поняття "рідний дім" розширюється: рідними стають вулиця, місто, край, країна, а потім і планета Земля. Тому формування любові до рідного дому по суті є першою сходинкою громадянського виховання.

Вивчення праць А. Богущ, М. Осоріної, Т. Куликової, З. Матейчека, А. Мудрика дозволяють говорити про те, що поняття "рідний дім" для дитини складається із декількох важливих складових, а саме:

- сама будівля, стіни і дах над головою;
- родина, яка населяє дім: батьки, сестри і брати, бабусі і дідусі та інші близькі родичі;
- певна визначеність оточення (люди, речі, зовнішнє середовище, пейзаж, природа);
- незмінний розпорядок дня, життєвий стиль, система цінностей;
- родинний мікроклімат (емоційний спокій, почуття безпеки, домашнє тепло);
- свій особистий простір.

Основна мета даного проекту – формування позитивно насиченого образу рідного дому у дітей старшого дошкільного віку, а також створення умов для становлення основ патріотичної свідомості.

Завдання проекту:

- створити умови для формування у старших дошкільників позитивного образу рідного дому, для вироблення ціннісного ставлення до дому і своєї родини;
- організація заходів, які спонукають дитину і батьків до творчого самовираження, підтриманню традицій родини, які викликають бажання виявляти позитивний вплив на облаштування і побут рідного дому;
- сформувати знання про родину, її родовід, про історію побудови дому, побуту, традицій.

Щоб вирішити ці завдання треба розв'язати такі *проблеми*:

- організувати суспільно-корисну діяльність дитини на благо свого дому і батьків;
- створити ситуації переживання дитиною почуття поваги і шани до членів родини і їх досягнень;
- забезпечити організацію і проведення сімейних свят та інших заходів з поступовим закріпленням їх як традицій сім'ї;

- захопити всіх членів родини формуванням у дитини позитивно насиченого образу рідного дому.

Можемо виділити такі *критерії оцінки* сформованості у старших дошкільників позитивно насиченого образу рідного дому:

- наявність базових знань про сім'ю, рідний дім, родословну родини, знання своєї домашньої адреси;

- питання і пропозиції дітей з приводу матеріалу, що вивчається;

- добровільна, ініціативна участь в різноманітних видах практичної діяльності дома і в ДНЗ (праця по самообслуговуванню, допомога батькам, творча діяльність, яка направлена на благоустрій дому);

- виникнення за ініціативою дітей сюжетно-рольових, конструктивних, творчих ігор, ігор-драматизацій за сюжетами ситуацій;

- вирішення змодельованих життєвих ситуацій.

При розробці проєкту "Рідний дім – рідна країна" ми спирались на аналіз програм "Я у Світі", "Дитина в дошкільні роки", "Я – людина" (С. Козлова).

Напрямки роботи з дітьми старшої групи:

Сім'я і родовід.

Мета і завдання: закріплювати знання свого прізвища, імені по-батькові; скласти родовід. Шляхи досягнення мети: розглядування і обговорювання сімейних фотографій на заняттях з розвитку мовлення; малювання на теми "Моя родина", "Портрет мами", "Портрет тата"; бесіди на теми "Мої близькі", "Найдорожчі люди" на заняттях з малювання.

Форми і методи закріплення знань: сюжетно-рольові ігри "Моя родина", "Дочки-матері"; виготовлення з батьками сімейного герба, складання родоводу чи генеалогічного дерева, створення "Дому-музею".

Дім.

Мета і завдання: виховувати любов до рідного дому і ставлення до нього як до цінності. Шляхи досягнення мети: бесіди на теми "Дім, в якому ми живемо", "Моя кімната", "Чому я люблю свій дім"; малювання на тему "Мій дім"; обговорення ситуацій "Нова сім'я", "Щоб в домі стало веселіше", "Моя кімната", "Мій ігровий куточок".

Форми і методи закріплення знань: сюжетно-рольові ігри "Дім", "Ремонт в квартирі"; ігри-драматизації на зразок конструктивної гри "Дім моєї мрії".

Трудова діяльність дітей на благо родини.

Мета і завдання: закріплювати знання віршів, прислів'їв, приказок, які відбивають турботу і любов дітей до близьких, дому, родини і праці людей. Шляхи досягнення мети: бесіди про користь домашньої праці на теми "Мої домашні обов'язки", "Якщо мама втомилася", "Як я допомагав татові, бабусі, дідусю", організація суснільно-корисної праці дітей в групі.

Форми і методи закріплення знань: посильна допомога батькам у домашній побутовій праці; вікторина (за приказками, поговірками, віршами) з участю батьків.

Творча діяльність дитини для краси рідного дому.

Мета і завдання: культивувати бажання проявляти творчість при прикрашанні своєї кімнати і рідного дому. Шляхи досягнення мети: бесіди, малюнки, виготовлення сувенірів на тему "Моя кімната гарна", "Як я прикрашаю свій дім".

Форми і методи закріплення знань: виставка, конкурс, проведення святкового вечора з участю батьків "Добрих рук майстри", презентація солодкого блюда, творчих робіт батьків.

Сімейні свята і традиції.

Мета і завдання: знайомство з сімейними реліквіями, альбомами з фотографіями, пам'ятними нагородами. Шляхи досягнення мети: бесіди, розучування і виконання пісень на тему "Вихідний в нашій родині", "Сімейні свята".

Форми і методи закріплення знань: сюжетно-рольові ігри, святковий ранок "День народження мами", "Мамо, тато, я – дружна родина".

Робота батьків. Родовід.

Мета і завдання: конкретизувати уяву дітей про життя родини; виховувати інтерес до сімейних реліквій, родоводу, виховувати пошану до членів сім'ї. Шляхи досягнення мети: поглиблювати розуміння того, як підтримуються родинні зв'язки.

Форми і методи закріплення знань: ходити з дитиною в гості; написати з нею листа комусь з родичів; скласти разом з дитиною дерево родини; створити "Дім-музей".

Дім. Країна.

Мета і завдання: знайомити дітей з історією появи дому, де живе родина, з історією України; виховувати звичку у дітей на власному прикладі виражати у вчинках і діях любов і турботливе ставлення до рідного дому, рідної країни; оформити ігровий куточок, формувати інтерес до нього, націлювати дитину до ігор в ньому. Шляхи досягнення мети: розповідати про історію переїзду в дім, в країну; націлювати дитину до участі в усіх змінах інтер'єру в кімнаті, новин в країні.

Форми і методи досягнення: спільний похід в магазин для вибору шпалер в кімнату, сувенірів, іграшок, обговорення певних суспільно-значимих ситуацій, новин.

Сімейні традиції.

Ідея виховання "Домашнього музею" полягає в тому, що на протязі двох-трьох поколінь різні предмети, листівки, подарунки, зроблені один для одного, дбайливо зберігаються, служать окрасою квартири.

Створення сімейної газети. Її зміст складають фотографії, малюнки, аплікації, вірші і міні-розповіді, як професійним автором, так і самою дитиною.

Складання родоводу. Перед складанням треба розповісти про історію генеалогії, про правила відображення даних про рід у вигляді таблиць, розписів, дос'є, карток.

Виготовлення сімейного герба. Виховательку треба підібрати матеріал про фамільні герби, їх складові частини, символіку. Потім родині дається завдання створити власний герб.

Як один із фрагментів реалізації запропонованого проекту може бути заняття з розвитку мови вихователя Міцул Тамари Порфиріївни, що працює в ДНЗ № 156 м. Кривого Рогу (детальний зміст подаємо).

"Україна має талант" (конкурс читців)

Заняття з розвитку мови, читання художньої літератури

Форма проведення: сюжетно-рольова гра.

Програмовий зміст: продовжувати знайомити дітей з поетичною творчістю українських поетів: Лесі Українки, Тараса Шевченка, Павла Тичини, Платона Воронька, Марії Познанської, Катерини Перелісної; знайомити із зразками українського народного гумору; вчити дітей складати невеличкі розповіді-презентації про себе; збагачувати словник дітей відповідно до теми: *іменники* (кастинг, конкурс, тур, гумор, гумореска, жеребкування; журі), *прислівники* (весело, смішно, виразно); сприяти розвиткові оцінно-контрольної діяльності під час виконання ролі членів журі; вчити виразно виконувати вірші, інтонаційно різноманітно передавати їх відповідно до змісту, користуватися логічними паузами, наголосами; формувати художньо-мовні виконавські здібності; виховувати у дітей інтерес до сучасної літератури та літературної спадщини українського народу.

Хід заняття:

Діти заходять до групової кімнати, вітаються з гостями. Вихователь повідомляє дітям, що сьогодні у них буде дуже цікаве, незвичайне заняття.

В цей час роздається телефонний дзвінок. Вихователь бере трубку і слухає повідомлення:

Вихователь: Діти, мені щойно подзвонили з телебачення і запросили взяти участь в телешоу "Україна має талант". Чи згодні ви прийняти участь в цій телепередачі. (*Відповіді дітей*).

– Малята, для того, щоб взяти участь в телешоу треба спочатку пройти кастинг. Зараз я вам розповім що означає слово "кастинг". Це слово іншомовного походження, яке означає відбір.

– От зараз ми з вами і проведемо відбір дітей на участь у телешоу "Україна має талант".

Але перш ніж почати відбір нам потрібно підібрати команду, яка буде нам допомагати у всьому. По-перше, це три члени журі, кінооператор, ведучий, група підтримки, рахівник балів.

– Діти, я думаю, що ви не будете заперечувати, щоб ведучою була я. Група підтримки у нас вже є – це всі наші гості. Залишилось лише визначитись, хто буде працювати в журі, а хто брати участь в конкурсі. Діти, слово "конкурс" означає "змагання".

Потім нам потрібно провести жеребкування – це порядок виступу конкурсантив.

Так як ми з вами знаємо багато лічилок, то за допомогою них я пропоную визначити порядок виступу конкурсантив та обрати членів журі. Я пропоную спочатку вибрати серед вас членів журі, зазвичай їх буває троє.

– Малята, ви не заперечуєте, якщо членів журі виберу я? (*Вихователь за допомогою трьох лічилок визначає трьох членів журі*).

– А тепер своїми лічилками члени журі виберуть перших трьох конкурсантив.

(*Дітей залишилось ще п'ятеро. Подальше жеребкування проводять діти – учасники конкурсу*).

Вихователь: І так ми визначились. Прошу почесних членів журі зайняти свої робочі місця, а конкурсантив зайняти місця в глядацькій залі. Отже, шоу "Україна має талант" починається! До виступу запрошується конкурсант під номером "1".

Перша дитина: Я – Солодун Настя. Мені чотири роки. Мешкаю в місті Кривому Розі. Я прочитаю вірш Павла Тичини "А я у гай ходила".

(*По закінченню виступу журі виставляє оцінки, а вихователь заносить їх на табло*).

Друга дитина: Тарас Шевченко "Зоре моя вечірняя".

Третя дитина: Сидір Воробкевич "Рідна мова".

Четверта дитина: Катерина Перелісна "Пролісок".

П'ята дитина: Платон Воронько "Липка".

Шоста дитина: Леся Українка "Вишеньки".

Сьома дитина: Марія Познанська "Конвалії".

Вихователь: Отже, малята, і закінчився I тур конкурсу. (*Визначають переможця I туру*). Перед тим, як розпочати II тур конкурсу – рекламна пауза.

– Вас вітає КС ДНЗ № 156. Цей чудовий дім-садок оздоровлює діток.

Вихователь: Оголошує оздоровчу хвилинку.

Ми крокуем, ми крокуем (*крокують на місці*)

Україною мандруем.

Ось побачили Карпати

Як вершини нам дістати? (*піднімають руки вгору*)

Заглядаємо в озерце

Не торкнутися нам денця (*нахили тулуба вперед*)

Піднімайтесь, усміхніться

Батьківщині поклоніться (*і вклоняються*).

Вихователь: Малята, настав час II туру конкурсу, займіть свої місця. Наші діти дуже люблять жартувати, тож у II турі вони будуть читати гуморески.

1. Розумна дитина.
2. Кошеня.
3. Марічка і звичка.
4. Хитрий зуб.
5. Брехлива китця.
6. Помічник.

7. Вовк розсівся на печі.

(Після кожного виступу журі виставляє оцінки, вихователь фіксує їх на таблицю. В цей час група підтримки підтримує учасників конкурсу кричалками:

1. *Наша Настя нізащо не здається!*

2. *Лізонька, Лізко, перемога близько!*

3. *Саши, Саши, ти надія наша!*

4. *Кирилко, старайся, дівчатам не здавайся!*

5. *Олеже, Олеже, перемога жде вже!*

6. *Єгор, молодець! Для всіх діток вірець!*

7. *Ти, Ілонько, у нас просто клас!*

8. *Ти, Ганнуся, любиш всіх, жде тебе завжди успіх!*

По закінченні виступу останньої дитини, визначається переможець конкурсу і вручаються нагороди, грамоти за зайняті місця. Діти стають півоколом і співають пісню "Україна". По закінченню пісні скандують "Україна має талант").

Успіх реалізації проекту має пряму залежність від підготовки вихователя, як теоретичної, так і практичної, а також від зацікавленості батьків. Тому, як *висновок*, треба реалізувати певний план роботи з батьками, а саме:

1. Зацікавити і використати батьків як активних учасників у реалізації проекту "Рідний дім – рідна країна". Провести семінар-практикум "Про необхідність формування образу "рідного дому – рідної країни" у дітей дошкільного віку".

2. Прилучити батьків до збору матеріалів, необхідних для реалізації проекту.

3. Організувати консультації на такі теми: "Роль батьків у формуванні у дітей позитивного образу рідного дому", "Родовід родини", "Сімейні свята і традиції", "Домашня праця – важливий фактор морального виховання дітей", "Сімейний відпочинок".

4. Прилучити батьків до організації і проведення групових розваг: "Вікторина", "Дім моєї мрії", "Добрих рук майстри".

5. Оформити виставки творчих робіт дітей і їх батьків за темою "Рідний дім – рідна країна".

Цей проект було реалізовано у ДНЗ № 156. Якщо раніше діти були націлені на матеріальні цінності, то в кінці і діти, і батьки не приховували гордості за свої традиції і досягнення членів сім'ї.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Богущ А. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: монограф. [2-е вид.] / Алла Богущ – К.: Слово, 2010. – С. 299-308.
2. Богущ А. Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах / Алла Богущ. – К.: Слово, 2008. – С. 256-409.
3. Колесов Д.В. Психологические основы нравственности / Д.В.Колесов // Советская педагогика. –1990. – № 4. – С. 14.
4. Куликова Т.А. Семейная педагогика и домашнее воспитание: учеб. пособ. / Т.А.Куликова. – М.: Академия, 1999. – С. 12.
5. Мудрик А.В. Социальная педагогика: учеб. пособ. / А.В. Мудрик. – М.: Академия, 1999. – С. 49.
6. Осорина М.В. Секретный мир детей в пространстве мира взрослых / М.В.Осорина. – СПб.: Питер, 1999. – С. 25-39.